

sammanstående beslut afgjord, framlägga följande förslag till voteringsproposition:

Den, som vill, att i texten å Bankens sedlar skall begagnas benämningen: *Sveriges Riksbank*,

röstas *Ja*;

Den det ej vill,

röstas *Nej*;

Vinner *Nej*, kommer i texten å Bankens sedlar att begagnas benämningen *Sveriges Bank*.

Stockholm den 29 Mars 1867.

W. F. Tersmeden,

Utskottets Ordförande.

N:o 18.

Ank. till Riksd. Kansli d. 29 Mars 1867, kl. 1 e. m.

Memorial, i anledning af Kamrarnes beslut öfver Banko-Utskottets förslag rörande bankovinsten för år 1865.

I anledning af Utskottets, i Memorialet N:o 13, afgifna förslag, att af Riksbankens behållna vinst för år 1865 ett belopp af en million R:dr måtte under år 1868 till Riksgälds-kontoret för Statens allmänna behof aflemnas, men att återstoden af samma vinst måtte få för Bankens egna ändamål användas, har, jemlikt Utskottet tillhandakomna protokolls-utdrag för den 18 Mars.

Första Kamraren beslutat att, under närvarande förhållanden, hela det till jemna hundratusental uppgående belopp af 1865 års bankovinst, eller 1,800,000 R:dr, skulle till Riksgälds-kontoret öfverlemnas,

samt uppdragit åt Utskottet att inkomma med förslag till användande af 1866 års bankovinst;

Andra Kammaren åter bifallit Utskottets förslag.

I följd af Kamrarnes sålunda fattade skiljaktiga beslut, föreligga rörande bankovinsten tre särskilda frågor, nemligen

dels *huruvida af 1865 års vinst 1,800,000 eller allenast en million R:dr skola till Riksgälds-kontoret för Statens allmänna behof aflemnas,*

dels, *enär Första Kammarens beslut icke innehåller bestämmelse om tiden när hela eller någon del af ifrågavarande vinst skall aflemnas, huruvida utbetalningen från Banken till Riksgälds-kontoret af det vinstbelopp, som kan komma att bestämmas, skall ske först under år 1868 eller redan under innevarande år;*

dels *angående bankovinsten för år 1866.*

Hvad angår förstnämnda fråga, så och då Andra Kammaren gillat Utskottets förslag att allenast en million R:dr utaf 1865 års bankovinst skulle till Statsverket aflemnas, men återstoden få användas för Bankens egna ändamål, anser Utskottet sig ega full anledning att vidblifva detta förslag samt hemställer fördenskull:

1:o

att Första Kammaren må, med frånträdande af sitt förra beslut, förklara, att af 1865 års bankovinst en million R:dr skall aflemnas till Riksgälds-kontoret för Statens allmänna behof, men att återstoden får af Banken för dess egna ändamål behållas.

Beträffande dernäst tiden, då 1865 års vinst, till det belopp, som kan varda bestämdt, skall från Banken utbetalas, har Utskottet af den inom Första Kammaren hållna öfverläggning funnit, att frågan, såsom redan är nämndt, gäller huruvida berörda utbetalning bör försiggå under år 1868 eller redan under innevarande år.

Utskottet har, vid afgifvande af sitt första förslag rörande bankovinsten, yttrat, hurusom Utskottet förutsatte, det Riksdagen icke skulle finna rådligt att fränhända Banken dess influtna vinst förr, än ny dylik till ungefärligen motsvarande belopp hunnit ytterligare ingå. Då nu emellertid ifrågakommit att, förutom de 1,700,000 R:dr af bankovinsten för år 1864, hvilka, jemlikt sistförflutna riksdags beslut, skola under innevarande år utbetalas, jemväl anvisa till utgående likaledes under detta år ytterligare hela eller en större del af 1865 års vinst, har Utskottet funnit sin pligt vara

att taga i betraktande det inflytande en sådan utbetalning komme att utöfva på Bankens egen ställning.

I sådant afseende, äfvensom med anledning af Första Kammarens föreläggande att inkomma med förslag till användande af 1866 års bankovinst, har Utskottet anmodat Banko-fullmäktige, bland annat, att yttra sig huruvida Banken, utan olägenhet för sig sjelf eller inskränkning af dess lånerörelse, kunde redan under detta år till Riksgälds-kontoret aflemna såväl de 1,700,000 R:dr, om hvilkas utbetalning sistlidna Riksdag beslutat, som hela eller någon större del af bankovinsten för år 1865; äfvensom att meddela Utskottet upplysning om beloppet af Bankens behållna vinst för år 1866.

Häruppå hafva Fullmäktige under den 21 Mars, med öfverlemnande af en approximativ kalkyl, enligt hvilken behållna vinsten för år 1866 utgör 2,079,697 R:dr 3 öre, i förstnämnda afseende anfört följande:

»Skilnaden emellan beloppet af högsta tillåtna sedelutgifning och beloppet af beräknad sedelstock uppgick den 16 dennes till 8,084,160 R:dr 14 öre R:mt. Om det antages, att den del af behållna vinsten för detta år, som under året blifver tillgänglig, i förening med ingående kapitalafbetalningar å åtskilliga af Bankens innehafvande obligationer och förväntad återbetalning af filialbankernas i Nyköping och Skellefteå återstående skuld till Banken, lemna full tillgång för den liqid till Riksgälds-kontoret, som det, enligt 4:de § i banko-reglementet, åligger Banken att till belopp af 1,700,000 R:dr under detta år verkställa; så visar det sig att utbetalning, äfven i år, af behållna vinsten för 1865, utgörande 1,860,359 R:dr 52 öre, derest sådan utbetalning skulle beslutas, icke komme att nedsätta ofvanberörda skilnadssumma till mera än omkring 6,200,000 R:dr, en summa, hvilken är tillräcklig att utgöra reserv för uttag å upp- och afskrifnings- samt kreditiv-räkningar utöfver kalkylsvis beräknade belopp. Från denna synpunkt uteslutande betraktad, kan följaktligen utbetalningen *i år* af hela behållna vinsten för 1865 hvarken medföra någon olägenhet för Banken sjelf eller leda till någon inskränkning af Bankens lånerörelse; allt likväl under förutsättning att under årets lopp deposit-räkningen icke får erfara någon betydligare förminskning och dels att åtgärder icke behöfva vidtagas i och för förminskning af Bankens ansvarighet på grund af utgifna sedlar. Men det möjliga, lätt tänkbara behovet af dylika åtgärder gör det nödigt att betrakta verkan af den ifrågasatta utbetalningen äfven från synpunkten af realisationens bestånd eller Bankens förmåga att fullgöra sitt hufvudsakliga åliggande, att med silfver, vid anfordran, infria sina sedlar. Erfarenheten har under de sednare åren gifvit vid handen angelägenheten för Banken att icke låta den del af den beräknade sedelstocken, som saknar

motsvarighet i metallisk valuta, öfverstiga tjugotvå millioner R:dr, eller, med andra ord, att hålla den s. k. reservfonden vid ett belopp af omkring 8,000,000 R:dr. Orsakerna härtill äro: dels upp- och afskrifnings-räkningarnes starka fluktuationer, dels de beviljade kreditivernas storlek, jemförd till den behållning i kassa, som vanligen förefinnes, och dels, hufvudsakligen, att numera Riksbankens sedlar blifvit från allmänna rörelsen i landet så utträngda af enskilda bankernas sedlar, att flera millioner af förstnämnda sedlar kunna användas till uttag af metallisk valuta, utan att derigenom någon kännbar inverkan på penningställningen i landet låter förmärka sig. Det har, såsom följd häraf, visat sig vara nödigt att, då metalliska kassan är i sjunkande, vidtaga åtgärder för bibehållande af reservfonden vid nämnda belopp, och den af dessa åtgärder, som ligger närmast till hands och hvilken på samma gång är den verksammaste, utgöres af lånerörelsens förminskning. Det är alltså gifvet att, om under en tidpunkt af metalliska kassans sjunkande en ovilkorlig utbetalning från reservfonden förestår, densamma skall tvinga till större inskränkning i utlåningsrörelsen, än som kunde vara behöflig, i fall reservfonden måste anlitas ensamt för att ersätta utöfver tillgång i kassa ifrågakommande uttag på upp- och afskrifnings- samt kreditiv-räkningar.

Således och ehuru, efter hvad det kan vara anledning hoppas, sådana förhållanden icke skola under det löpande året *inom landet* inträda, som låta befara den ovilkorliga nödvändigheten för Fullmäktige att förminska Bankens sedelansvarighet; hvadan ock någon olägenhet icke torde vara att emotse deraf, att Banken redan i år frånhänder sig den behållna vinsten för 1865; anse Fullmäktige likväl nödig försigtighet bjuda att, derest Riksdagen skulle besluta, att meranämnda behållna vinst för år 1865 skall till hela beloppet eller till någon del från Banken till Riksgälds-kontoret utbetalas, vid en sådan utbetalning må fästas det vilkor, att densamma under året skall verkställas endast i det fall att Bankens säkerhet det medgifver.»

Hittills har alltid i afseende på bankovinsten iakttagits, att beslut om dess användande fattats endast för den statsregleringsperiod, som vid hvarje riksdag varit i fråga, och att de delar af ifrågavarande vinst, hvilka anvisats till Statsverket, icke från Banken utbetalts förr, än på tredje året efter det, under hvilket vinsten upplupit, samt i allmänhet först under sednare delen af detta år. Sålunda anvisades vid sistförflutna riksdag 1863 års vinst att utgå under år 1866 och 1864 års att utgå under år 1867; och i öfverensstämmelse härmed är det, då Utskottet nu föreslagit, att den del af 1865 års vinst, som Utskottet ansett böra lemnas till Statsverket, hänförts till den statsreglering, som denna riksdag har att uppgöra, eller för år 1868

Om Riksdagen nu beslutar att 1865 års vinst skall utbetalas under innevarande år, kommer alltså Banken att under ett och samma år frånhändas två års vinster; och det torde med säkerhet kunna antagas blifva en följd häraf att äfven för framtiden Bankens vinstmedel komma att, för så vidt de anses böra aflemnas till Statsverket, afhändas Banken ett år tidigare, än hittills varit vanligt. Att detta måste i sin mån försvaga Banken, synnerligen under det år, då utbetalningen af två års vinster på en gång skall verkställas, är uppenbart; och Banko-fullmäktige hafva fästat uppmärksamheten härpå, då de anført hurusom reservfonden, eller det belopp, som bibehålles obegagnadt, för att i händelse af behof kunna användas utan öfverskridande af det mellan metalliska kassan och sedelstocken bestämda, för myntvärdets tryggande nödigt ansedda högsta förhållande, skulle komma att minskas till omkring 6,200,000 R:dr, inberäknadt de kapitalinbetalningar på obligationer och på filialbankförsträckningar, som äro att under året påräkna.

Utan afseende derpå, huruvida nämnda belopp må vara tillräckligt eller icke för det ändamål, reservfonden afser, vill Utskottet endast erinra att, om en tidigare utbetalning af 1865 års vinst, än påräknadt varit, nu skall ske och sannolikt efterföljas äfven för framtiden af tidigare vinstutbetalningar, än efter hittills iakttagna norm, nyssnämnda kapitaltillgångar för obligationer, för åter inflytande försträckningar till filialbanker, med flera medel, som från förutvarande, numera upphörda utlåningsgrenar återgå till Banken, måste till en del kvarhållas i reservfonden och icke vidare kunna användas vare sig till utlåning eller på annat sätt; hvaraf följer, att Banken i samma mån mindre, än eljest, kan bispringa landets näringar och handel med förlag. Att vidtaga ett steg, som medför en så beskaffad påföljd, kan Utskottet icke tillstyrka under en tidpunkt, sådan som denna, då näringarne äro i stort behof af understöd medelst penningeförlag; och Utskottet bör fästa uppmärksamheten derpå, att det belopp, som nu är i fråga att under detta år, utöfver hvad förut bestämts, frånhändas Banken, möjligen kommer landet mindre till nytta, om det direkt användes till statsutgifter, än om det får kvarstadna i Banken till stärkande af dess förmåga att uppfylla sina förbindelser och bispringa näringarne.

Till upplysning för bedömande af frågan, betraktad från synpunkten af Bankens ställning och förhållande till affärsrörelsen under olika tidpunkter och omständigheter, torde Utskottet få meddela några sifferuppgifter för sistlidet år 1866, hvilket, i anseende till de derunder för handen varande förhållanden, lemnar en värderik erfarenhet. Dessa uppgifter, till hvilka jemväl fogas dylika för den närmaste tiden, äro hemtade från de till Banko-fullmäktige ingående rapporter och omfatta i runda tal såväl

Bankens hufvudkontor, som Lånekontoren i orterna. Metalliska kassan var vid 1866 års början 15,651,000 R:dr; i slutet af Mars 16,604,000 R:dr; i slutet af Juni 12,192,000 R:dr; i slutet af September 10,802,000 R:dr; i slutet af December 14,429,000 R:dr och den 16 Mars detta år 16,150,000 R:dr; under år 1866 högst i slutet af Mars och lägst i förra delen af September med omkring 10,600,000 R:dr. Sedelstocken, med inberäkning af depositionsskulden, men afdrag af obegagnade andelar utaf låne- och kreditivförlag, var: vid 1866 års början 36,564,000 R:dr; i slutet af Mars 34,370,000 R:dr; i slutet af Juni 30,920,000 R:dr; i slutet af September 28,030,000 R:dr; i slutet af December 32,880,000 R:dr och den 16 Mars 1867 32,853,000 R:dr; under år 1866 högst vid årets början och lägst i slutet af Augusti med 27,132,000 R:dr.

Reservfonden: vid 1866 års början 6,280,000 R:dr; i slutet af Mars 8,496,000 R:dr; i slutet af Juni 8,230,000 R:dr; i slutet af September 8,864,000 R:dr; i slutet af December 7,526,000 R:dr och den 16 Mars detta år 8,084,000 R:dr; under år 1866 högst i förra delen af September med 9,320,000 R:dr och lägst i början af året med nyssnämnda belopp.

Å upp- och afskrifning inuestodo i Diskont- och Lånekontoren: vid 1866 års början 4,430,000 R:dr; i slutet af Mars 5,950,000 R:dr; i slutet af Juni 4,540,000 R:dr; i slutet af September 3,990,000 R:dr; i slutet af December 5,120,000 R:dr och den 16 Mars innevarande år 5,326,000 R:dr; under år 1866 högst i medlet af Mars med 6,485,000 R:dr och lägst i medlet af Juni med 3,514,000 R:dr.

På depositräkning inuestodo: vid 1866 års början 3,672,000 R:dr; i slutet af Mars 3,767,000 R:dr; i slutet af Juni 4,115,000; i slutet af September 4,519,000 R:dr; i slutet af December 4,589,000 R:dr och den 16 Mars detta år 5,623,000 R:dr. Denna räkning har, med endast mindre betydande undantag för några tidpunkter, ständigt stigit under hela året.

I diskontering och utlåning från handels- och näringsdiskontfonden utestodo vid 1866 års början 15,830,000 R:dr; i slutet af Mars 16,080,000 R:dr; i slutet af Juni 14,030,000 R:dr; i slutet af September 11,990,000 R:dr; i slutet af December 14,148,000 och den 16 Mars detta år 15,946,000 R:dr; under år 1866 högst i början af April med 16,098,000 R:dr och lägst i förra hälften af September med 11,870,000 R:dr.

Å kassakreditiv utestodo: i början af år 1866 5,300,000 R:dr; i slutet af Mars 4,413,000 R:dr; i slutet af Juni 5,656,000 R:dr; i slutet af September 6,033,000 R:dr; i slutet af December 4,470,000 R:dr och den 16 Mars detta år 4,113,000 R:dr; under år 1866 högst i förra hälften af Oktober med 6,085,000 R:dr och lägst i slutet af Januari med 3,850,000 R:dr.

Af dessa uppgifter torde ledning i flera hänseenden kunna hemtas för omdömet huruvida det må vara nyttigt eller rådligt att ännu starkare än tillförene anlita Banken för Statsverkets utgifter, och Utskottet vill i detta afseende ytterligare erinra om Fullmäktiges i slutet af deras utlåtande yttrade åsigt, det nödig försigtighet bjöde att, derest Riksdagen skulle besluta, att 1865 års vinst skall till hela beloppet eller till någon del från Banken till Riksgälds-kontoret redan under detta år utbetalas, det vilkor borde fästas vid en sådan utbetalning, att densamma under året skulle verkställas endast i det fall, att Bankens säkerhet det medgäfvæ. Att för utbetalningen af medel, afsedda till vissa utgifter, bestämma ett sådant vilkor, låter sig naturligtvis icke göra; men enär Första Kammaren ännu icke bestämt tiden för utbetalning från Banken af hvad som kan beslutas böra utaf 1865 års vinst aflemnas till Statsverket, får Utskottet, under förklarande, det Utskottet ej kan förorda en sådan utbetalning under innevarande år, hemställa,

2:o

att Första Kammaren måtte i denna del af frågan fatta beslut.

För den händelse de blifvande besluten öfver Utskottets nu gjorda framställningar komma att förauleda sådan omröstning, som i Riksdagsordningens 65:te § omförmäles, skall Utskottet icke underlåta att skyndsamt inkomma med förslag till voteringspropositioner härutinnan.

Slutligen får Utskottet, i anledning af Första Kammarens uppdrag till Utskottet att inkomma med förslag till användande af 1866 års bankovinst, i afseende på beloppet af denna vinst, åberopa den af Banko-fullmäktige meddelade upplysning, att densamma, enligt approximativ kalkyl, utgör 2,079,697 R:dr 3 öre.

Som berörda vinst, efter hittills iakttaget förfaringssätt, icke skulle komma i fråga att aflemnas till Statsverket förr än år 1869 och således tillhöra en statsreglering, hvilken först nästkommande Riksdag har att uppgöra, samt, äfven i det fall att dess användande under år 1868 befunnes oundgängligt, den i början på nästa år sammanträdande Riksdagen kan derom hinna besluta, får Utskottet, under åberopande i öfrigt af de skäl, som här ofvan blifvit anförda mot afhändande tidigare, än hittills varit vanligt, utaf Bankens vinstmedel, tillkännagifva,

3:o

3:o

det Utskottet icke kan tillstyrka nu församlade Riksdag att fatta beslut om användandet af Bankens behållna vinst för år 1866.

Stockholm den 29 Mars 1867.

W. F. Tersmeden,

Utskottets Ordförande.

Reservation:

af Herr Friherre *Tersmeden, W. F.*, som ansett att någon inbjudning till Första Kammaren om frånträdande af dess förut fattade beslut i fråga om det belopp af 1865 års bankovinst, som skall till Statsverket aflemnas, icke bort aflåtas, samt att Utskottet nu till en början bort inskränka sig till anhållan, det Första Kammaren måtte fatta beslut om tiden för utbetalning af berörda belopp, och, först efter det sådant beslut blifvit fattadt, ingå till Riksdagen med de framställningar, som vidare kunde påkallas.

I denna reservation har Herr *C. J. Kock* instämt.

Herr *J. Lindström* ville hafva antecknadt, det han vid tiden för fattandet af Utskottets ofvan intagna beslut varit med vederbörligt tillstånd frånvarande och således icke i besluten deltagit.